

HAKEDİŞ ÖDENMESİ SURETİYLE MADDİ DURAN VARLIK EDİNİLMESİ İŞLEM SÜRECİ

Erkan KARAARSLAN
www.erkankaraarslan.org

Bu çalışma bir örnek üzerinden yapılacaktır. Örneğin yapıldığı kamu idaresinde tek bir muhasebe biriminin bulunduğu, kamu idaresinin katma değer vergisi ve kurumlar vergisi mükellefi olmadığı ve yapılan işin yıllara sari bir iş olmadığı kabul edilmiştir.

Örnek:

Kamu idaresince, yol yapımı için ihaleye çıkmıştır.

- İhaleyi 800.000.- YTL fiyat teklifi veren müteahhit kazanmıştır. Müteahhitten % 6 oranında kesin teminat mektubu alınmış ve sözleşme imzalanmıştır. Sözleşmeye göre yıllara sari olmayan bu işle ilgili müteahhide teminat mektubu karşılığında %10 oranında avans verilmiştir.

1. Müteahhitten sözleşme bedelinin % 6'sı oranında kesin teminat mektubu alınması kaydı;

910- Teminat Mektupları Hesabı	48.000.-	
911- Teminat Mektupları Emanetleri Hesabı		48.000.-

2. Girişilen taahhüdün, taahhüt kartına dayanılarak, hesaplara alınması kaydı;

920- Gider Taahhütleri Hesabı	800.000.-	
921- Gider Taahhütleri Karşılığı Hesabı		800.000.-

3. Avans verilmesi kaydı;

259- Yatırım Avansları Hesabı	80.000.-	
360- Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı		600.-
103- Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hesabı		79.400.-

4. Avans karşılığı avans teminat mektubu alınması kaydı;

910- Teminat Mektupları Hesabı	80.000.-	
911- Teminat Mektupları Emanetleri Hesabı		80.000.-

Yol yapım işi ile ilgili müteahhit 500.000.- YTL + KDV tutarında ilk hakedişini getirmiştir. Verilen avansın 75.000 YTL'si mahsup edilmiş; müteahhidin isteği üzerine teminat mektubunun ilgili kısmı çözülmüştür.

5. İlk hakedişin ödemesi kaydı;

258- Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı	590.000	
	.	
259- Yatırım Avansları Hesabı ¹		75.000.-
360- Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı (Damga Vergisi: 500.000*binde 7,5)		3.750.-
360- Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı (Katma Değer Vergisi Tevkifatı: 90.000*1/6) ²		15.000.-
320- Bütçe Emanetleri Hesabı		496.250.
		-
830- Bütçe Giderleri Hesabı	590.000	
	.	
835- Gider Yansıtma Hesabı		590.000.
		-

6.Taahhütten düşme kaydı;³

921- Gider Taahhütleri Karşılığı Hesabı	500.000	
	.	
920- Gider Taahhütleri Hesabı		500.000.
		-

7. Mahsup edilen avansa ilişkin teminat mektubunun serbest bırakılması kaydı;

911- Teminat Mektupları Emanetleri Hesabı	75.000.-	
910- Teminat Mektupları Hesabı		75.000.-

8. Ödenek kullanılması kaydı;⁴

905- Ödenekli Giderler Hesabı	590.000	
	.	
900- Gönderilecek Bütçe Ödenekleri Hesabı		590.000.
		-

50.000 ytl'si keşif artışı olmak üzere daha sonra 350.000.- YTL tutarında ikinci hakediş bedeli ödenerek yol yapımı geçici kabul aşamasına kadar getirilmiştir.

9- İkinci Hakedişin ödenmesi kaydı;

¹ Hakedişlerden verilen avansların mahsup işlemi, avans verme oranının % 50 fazlasının hakedişlerden kesilmesi suretiyle yapılmaktadır. Bu işlemde başlangıçta % 10 müteahhit avansı verilmişti. Bu nedenle hakediş bedelinin % 15'i oranında kesinti yapılmıştır.

² 91 nolu KDV tebliğine göre 1/6 KDV tevkifatı yapılmaktadır.

³ Taahhütten düşme kayıtları, katma değer vergisi hariç tutar üzerinden yapılmaktadır. Çünkü taahhüde alma tutarları da sözleşme bedelinden yani katma değer vergisi hariç tutarlar üzerinden yapılmıştır.

⁴ Ödenekler bütçelerden yola çıkılarak "900- Gönderilecek Bütçe Ödenekleri Hesabı"na Borç; "901- Bütçe Ödenekleri Hesabı"na Alacak kaydedilmektedir. Tek muhasebe birimi olan kamu idarelerinde başka bir işlem yapılmamakta bütçe giderinin yapılmasını müteakip bu kayıtda belirtildiği şekilde ödenekten düşme işlemi yapılmaktadır.

258- Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı	413.000	
	.	
259- Yatırım Avansları Hesabı ⁵		5.000.-
360- Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı (Damga Vergisi:350.000*binde 7,5)		2.625.-
360- Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı (Katma Değer Vergisi Tevkifatı: 63.000*1/6)		10.500.-
320- Bütçe Emanetleri Hesabı		394.875.-
830- Bütçe Giderleri Hesabı	413.000	
	-	
835- Gider Yansıtma Hesabı		413.000.-
		-

10- Taahhütten düşme kaydı;

921- Gider Taahhütleri Karşılığı Hesabı	300.000	
	.	
920- Gider Taahhütleri Hesabı		300.000.-
		-

11- Ödenek kullanılması kaydı;

905- Ödenekli Giderler Hesabı	413.000	
	.	
900- Gönderilecek Bütçe Ödenekleri Hesabı		413.000.-
		-

Ardından geçici kabul tutanağı imzalanmıştır.

12. Yapılmakta olan yatırımlar hesabında izlenen varlığın geçici kabul tutanağının idarece imzalandığı tarihi müteakip ilgili varlık hesabına aktarılması kaydı;

251- Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı	1.003.000.-	
258- Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı		1.003.000.-
		0.-

Kesin kabul sırasında müteahhitten 5.000.- YTL alacaklı çıkmış ve bu tutar 50.- YTL faiziyle birlikte tahsil edilmiştir. Böylece iş teslim alınmıştır.

13. Kesin kabul sırasında müteahhitten alacaklı çıkılması kaydı;

140- Kişilerden Alacaklar Hesabı	5.000.-	
251- Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı		5.000.-

14. Kişilerden alacaklar hesabında kayıtlı tutarlar için faiz tahakkuku kaydı;

⁵ İlk hakediş ödemesinde verilen avansın 75.000.- YTL.si mahsup edilmişti. Bu hakedişte kalan 5.000.YTL.si mahsup edilmektedir.

140- Kişilerden Alacaklar Hesabı 600- Gelirler Hesabı	50.-	50.-
--	------	------

15. Faiz ve anaparanın tahsilat kaydı;

100- Kasa Hesabı 140- Kişilerden Alacaklar Hesabı	5.050.-	5.050.-
805- Gelir Yansıtma Hesabı 800- Bütçe Gelirleri Hesabı	5.050.-	5.050.-

16. Avans teminat mektubu ve kesin teminat mektubunun ilgiliye iade edilmesinin kaydı;

911- Teminat Mektupları Emanetleri Hesabı 910- Teminat Mektupları Hesabı	48.000.-	48.000.-
911- Teminat Mektupları Emanetleri Hesabı 910- Teminat Mektupları Hesabı	5.000.-	5.000.-

17. Yılsonunda (31.12.2006 tarihinde) amortisman ayrılması kaydı;

630- Giderler Hesabı 257- Birikmiş Amortismanlar Hesabı ⁶	49.900.-	49.900.-
---	----------	----------

Ertesi yıl söz konusu maddi duran varlıkla ilgili %10 yeniden değerlendirme yapılmış %5 (20 yıllık yararlanma süresine göre) amortisman uygulanmasına devam edilmiştir.

18. Ertesi yıl sonunda (31.12.2007 tarihinde) yeniden değerlendirme yapılması ve amortisman ayrılması kaydı;

251- Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı 257- Birikmiş Amortismanlar Hesabı 522- Yeniden Değerleme Farkları Hesabı	99.800.-	4.990.- 94.810.-
--	----------	---------------------

630- Giderler Hesabı 257- Birikmiş Amortismanlar Hesabı	54.640, 50.-	0.- 54.640,5
--	-----------------	-----------------

2008 yılında yolun değerini artırıcı şekilde iyileştirme ve ömür uzatmak için 300.000.- YTL + KDV tutarında tamirat yapılmıştır.

19. Yol için yapılan tamirat giderinin kaydı;

⁶ Varlığın kayıtlı değeri 998.000.- YTL dir. Varlığı yararlı ömrünün 20 yıl olduğu öngörülürse yapılacak olan amortisman kaydı bu şekilde olacaktır.

251- Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı	354.000		
	.		
360- Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı (Damga Vergisi:300.000*binde 7,5)		2.250.-	
360- Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı (Katma Değer Vergisi Tevkifatı: 54.000*1/6)		9.000.-	-
103- Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hesabı		242.750.	
830- Bütçe Giderleri Hesabı	354.000		
	-		
835- Gider Yansıtma Hesabı		354.000.	
		-	

Söz konusu yol, Karayolları Genel Müdürlüğü'ne devredilmiştir.

20. Varlığın devrinin kaydedilmesi;⁷

257- Birikmiş Amortismanlar Hesabı	109.530,50.-		
522- Yeniden Değerleme Farkları Hesabı	94.810,00.-		
630- Giderler Hesabı	1.247.459,50.-		
251- Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı		1.451.800.-	

⁷ Burada varlık için ayrılmış olan amortisman, yeniden değerlendirme farkı borç kaydı yapılarak; varlığın değeri de ilgili varlığa alacak kaydı yapılarak hesaplardan çıkarılmaktadır. Aradaki fark giderler hesabına kaydedilmektedir. Bu işlem bütçeyle ilişkilendirilmemektedir.